

Ο ΝΕΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

ΧΡΟΝΙΑ Α'

ΑΘΗΝΑ, 13 του Γενάρη 1929

ΦΥΛΟ 6^ο

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ίδεολογικὲς ροπὲς, 1928.—Σχόλια — Δ. Γ. Τὸ κύμα τῆς Ἀγροματωσύνης (B')—Στρατὴ Σωμερλίτη: Πολιτικοὶ Στοιχασμοί, 1928—1929.—Βιβλιοκρισίαι: Γ. Νικολάου.—Ἡ Ζωὴ καὶ ἡ δράσις τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ομίλου.

ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΕΣ ΡΟΠΕΣ

1928

Ὅταν μιὰ κοινωνία ζεῖ μέσα σὲνα μικροζήλο καὶ μικρόψυχο χάος, ὅπως ἡ νέα ἑλληνικὴ, καταντάει πολὺ δύσκολο καὶ ἄχρο ἔργο νὰ ζητήσει κανεὶς νὰ βρεῖ, ἔστω καὶ σὲ μιὰ ὑποτυπώδη μορφῇ, κινήματα πνευματικά, ἀντικαθρέφτισμα ψυχικῶν ἀνακαλμῶν καὶ πόθων ζωϊκῶν μέσα στὴ σφαῖρα τῆς πνευματικῆς δημιουργίας.

Καὶ ὅπως ἡ δημιουργία εἶναι τόσο ἀδύνατη τόσο ὠχρὴ καὶ τόσο ἀκαθόριστη, ἔτσι καὶ ἡ ἱκανότητα ἐκεινῶν, ποὺ δέχονται τὴν ἐπίδραση ἀπὸ τὶς ροπὲς ἀφτές, εἶναι πολὺ ἀτροφικὴ γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ τὶς ξεδιαλύνει καθαρὰ καὶ νὰ τὶς κρίνει. Ἡ ἀφτοσυνειδησία εἶναι ὁ ἀνώτατος βαθμὸς τῆς πνευματικῆς καλέρειας καὶ ἡ συνειδητὴ καθοδήγησις τῆς ζωῆς εἶναι ἡ ἀνώτατη κατάχτησις τοῦ νοῦ. Ὅσο περισσότερο ἀπέχει μιὰ κοινωνία ἀπὸ τὸ ἰδανικὸ ἀφτό, τόσο λιγότερο πολιτισμένη εἶναι. Καὶ ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία ἀπέχει πάρα πολὺ.

Μολατάφτα ἄς προσπαθήσουμε νὰ ρίξουμε μιὰ ματιὰ στὰ λίγα σπασμωδικὰ φανερώματα κοσμοθεωρίας καὶ βιοθεωρίας, ποὺ εἴτε σὰ μίμησις ξένων παρόμοιων ροπῶν, εἴτε σὰ δημιουργήματα δικὰ μας, πάντα ὅμως ἀπὸ αἰτίες, ποὺ ἔχουν στενὴ καὶ αἰτιατὴ σχέση μετὰ τὴ δική μας κοινωνικὴ κατάστασις καὶ τὶς συνθηκὰς τῆς ζωῆς τοῦ τόπου μας, παρουσιάζονται τὸν τελεφταῖο καιρό. Βέβαια ἡ συστηματικὴ ἐξέτασις ἀφτῶν τῶν ροπῶν δὲν εἶναι ἔργο ἐὼς σὺντομου ἄρθρου. Ἐπειδὴ ὅμως πρέπει ἔστω καὶ μετὸ λίγο καὶ μετὸ σύντομο νὰ προπαιδεβόμαστε

πάντα, νὰ ἀσκοῦμε τὸ μάτι μας καὶ τὴ συνείδησις μας, νὰ καθοδηγοῦμε τὸν ἑαυτό μας καὶ τοὺς ἄλλους, χρέος μας εἶναι νὰ ἐπιχειροῦμε σὲ κάθε στιγμὴ καὶ μετὰ τὰ μέσα, ποὺ διαθέτουμε, τὸ διαφωτισμό μας. Ὁ σοσιαλισμὸς εἶναι κοντὰ στὰλλα καὶ ἡ προσπάθεια νὰ καθοδηγεῖται ἐπιστημονικὰ ἡ ζωὴ, ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς λίγους, μὰ καὶ ἀπὸ τὸν τελεφταῖο πολίτη. Ὁ πόλεμος ἦταν ἀναμφισβήτητα ἕνας κυκλῶνας οἰκονομικὸς, ἠθικὸς καὶ πνευματικὸς γιὰ τὴν ἀστικὴν κοινωνία. Νέο στοιχεῖο μέσα στὸν κυκλῶνα ἀφτὸν δὲν παρουσιάστηκε βέβαια κανένα. Ὅλα τὰ αἷτια ποὺ δημιούργησαν καὶ πόλεμο καὶ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ προϋπήρχαν καὶ ἐνεργοῦσαν ἀπὸ πολὺν καιρό. Γι' ἀφτό εἶναι κάμποσο ἀφελεῖς ἐκεῖνοι, ποὺ νομίζουν τὸν πόλεμο γιὰ δημιουργικὴ αἷτια νέαν καταστάσεων. Ὁ πόλεμος ἦταν κρίσις τοῦ ἀστικοῦ ἱμπεριαλισμοῦ. Γι' ἄφτην μπλέχτηκαν τοπικὲς ἐθνικιστικὲς κρίσεις, ἐσωτερικὰ ἀπολυτρωτικὰ κινήματα, μεταστάσεις ἀπὸ φεουδαρχικὲς σὲ ἀστικὲς μορφές, ἀπὸ μοναρχίαις σὲ δημοκρατίαις, ἢ σὲ σοσιαλιστικὰ καθεστώτα. Ἡ βαθύτερη ὅμως κρίσις τῆς ἀστικῆς κοινωνίας εἶναι ἡ ἀντίθεσις μετὰ τὴν ἐργατικὴ τάξις καὶ ἀφτὴ ἡ κρίσις καθόριζε καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο καὶ ὕστερ' ἀπ' ἀφτὸν τὰ πνευματικὰ κινήματα τῶν λαῶν.

Ἡ γενικὴ ροπή, ποὺ παρουσιάζεται σὰφτὰ εἶναι μιὰ ἐπιθετικὴ ἐπιστροφὴ τῆς ἀστικῆς τάξης, ποὺ ἀποκορυφώνεται στὰ πολιτειακὰ συστήματα μετὸ φασισμὸ καὶ τὶς φανερὲς ἢ κρυφὲς διχτατορίαις, ποὺ

κυριαρχοῦν στὴν Ἐβρώπη καὶ ἀπλώνονται κάθε μέρα καὶ περισσότερο. Ἡ περίοδο τῆς ἀστικῆς ἀπολυταρχίας ἄρχισε δλοφάνερα. Παράλληλα φαινόμενα τῆς ἔντονης ἀντιδραστικῆς ἐπίθεσης τοῦ ἀστισμοῦ ἔχουμε στὴ σφαίρα τῶν πνευματικῶν λειτουργιῶν, στὴ σφαίρα τοῦ πνευματικοῦ συμβολισμοῦ, τῶν οἰκονομικο-κοινωνικῶν τάσεων, τὶς προσπάθειες νὰ ξαναζωντανέψουν τὰ κλονισμένα ἰδανικά τῆς ἀστικῆς πατρίδας, τῆς θρησκείας, τῆς πατριαρχικῆς οἰκογένειας, τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας, τὴν προσπάθεια νὰ ξαναζωντανέψουν παλιότερες μορφές τῆς ἰδεαλιστικῆς φιλοσοφίας, προσπάθειες νὰ θεμελιωθοῦν νέα μυστικιστικὰ συστήματα με ἐπιστημονικὴ τάχα μορφή ἢ καὶ χωρὶς ἀφτὴ, νεορομαντικὲς τάσεις καὶ κάθε λογῆς συναισθηματικὲς βιοθεωρίες. Μέσα στὸ πλαίσιο τῆς ἀστικῆς ἀντίδρασης οἱ προσπάθειες ἀφτὲς παρουσιάζονται καὶ στὴν Ἑλλάδα.

Τὸ ἐπίσημο νὰ ποῦμε κίνημα καὶ ἐδῶ εἶναι τὸ **ξαναζέσταμα τῶν παλιῶν ἰδανικῶν**. Τὸ Κράτος με τὶς πνευματικὲς ὀργανώσεις του, σχολεῖο, Πανεπιστήμια, Ἀκαδημία, Στρατό, ἢ Ἐκκλησία με τὶς δικές τις Ὄργανώσεις, Ἱερὰ Σύνοδο, Θεολογικὴ Σχολή, Ἱερατικὲς Σχολές, Ἱεροδιδασκαλεία, Θρησκευτικὰ περιοδικά, Θρησκευτικὸς συλόγους νέων, ὁ ἀστικὸς Τύπος καὶ οἱ χρονογράφοι του, καθὼς καὶ διάφοροι σύλογοι κοινωνικῆς δράσης, ἢ καθαρὲς συμφεροντολογικὲς ὀργανώσεις, ὅπως οἱ Ἐνώσεις Βιομηχάνων, ἢ Ἐνωση τῶν Τραπεζῶν, τὰ Βιομηχανικά καὶ Ἐμπορικά Ἐπιμελητήρια, οἱ ἀστικὲς ἐνώσεις ἰδιοκτησίας, με κρυφὰ ἢ φανερὰ μέσα, με ποικιλότροπο ἐπιρροασμό, κατὰγίνονται νὰ τονώσουν τὸν ξεθωριασμένο πατριωτισμὸ τῆς παλιᾶς μάρκας, τὴ θρησκευτικότητα με τὴν πατρὸπαράδοτη στὸν τόπο μας μορφή τῆς ἐξωτερικῆς τυπολατρείας, τὴν ἠθικὴ τοῦ πατριαρχικοῦ σπιτιοῦ, τὴν ἀγιότητα τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας. Οὔτε στὴ Φιλοσοφία ὅμως, οὔτε στὴ Θεολογία οὔτε στὴν Τέχνη, οὔτε στὴν Ἐπιστημονικὴ διδασκαλία, οὔτε καὶ στὴ δημοσιογραφία δὲν ἔχει νὰ παρουσιάσει τὸ κίνημα ἀφτὸ οὔτε πρωτότυπη οὔτε καὶ ἔντονη κλασικὴ διατύπωση. Ἀναμασήματα ἄτονα, ξεψυχισμένα, βροντοφωνήματα κούφια, τενεκεδοκρουσίες. Τὸ καλύτερο τους ἐπιχείρημα φαίνεται πὼς εἶναι ὁ βούρδουλας τοῦ χωροφύλακα. Καὶ ἀφτὸ τὸ ἐπιχείρημα καταγίνονται νὰ κάμουν ὅσο μπορεῖ ἀποτελεσματικότερο. Ὅσο καὶ ἂν βοηθοῦν οἱ καθυστερημένοι οἰκονομικοὶ καὶ ψυχολογικοὶ ὄροι τῆς νεοελληνικῆς κοινωνίας, καθὼς καὶ ἡ φαινομενικὴ καὶ πρόσκαιρη ἀστικὴ σταθεροποίηση τὸ κίνημα ἀφτὸ, μολατάφα ἢ ἔλειψη ἐσωτερικῆς πίστεως καὶ ἡ

ἀδυναμία τῆς λογικῆς διατύπωσης εἶναι τόσο μεγάλη, ὅπου πραγματικὰ οὔτε νὰ σημειώσῃ κανεὶς δὲ θὰ εἶχε κανένα ξεχωριστὸ πνευματικὸ φαινόμενο καὶ νὰ σταματήσῃ σὰφτό.

Κάπως περισσότερο θὰ εἶχε νὰ προσέξῃ κανεὶς, πάλι μέσα στὸ πλαίσιο τῆς ἀστικῆς ἀντίδρασης, τὶς ροπές, πὸν παρουσιάζονται με τὴ μορφή τοῦ **μυστικισμοῦ**.

Ἐνα κρυφὸ χωρὶς σχεδὸν δημόσια ἐμφάνιση καὶ ὅμως ἀρκετὰ πλατὺ ρέμα εἶναι τὸ **Θεοσοφικὸ**. Ἡ θεοσοφία, καθαρὸς μυστικισμὸς με προσπάθεια παραμορφωτικῆς προσαρμογῆς στὴν ἐπιστημονικὴ τάχα γνώση τοῦ καιροῦ μας, ἀρλουμπολογία στηριγμένη στὶς μυστικὸπαθεσ ροπές τῆς γυναίκας καὶ τὴν καθολικὴ ἀδυναμία τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς γιὰ μιὰ μεταθανάτια ζωή, βρίσκει στὴν μεταπολεμικὴ περίοδο, πὸν ἑκατομύρια μανάδες, ἀδελφές, γυναῖκες, παιδιά ἔχασαν τοὺς δικούς των ἀδικοθερισμένους ἀπὸ τὸ φριχτὸ ἱμπεριαλιστικὸ πόλεμο, μεγάλη ἀπήχηση στὶς ψυχές, πὸν λαχταροῦν τὶς χαμένες μορφές, καθὼς καὶ στὸν κλονισμένο καὶ ἀνήσυχο ἀτομικισμὸ με τὴν ἀπέραντη ἐγωπάθεια του.

Καὶ δὴ λειτουργοῦν στοὲς θεοσοφικὲς σὲ πολλὲς πολιτείες, τυπώνονται μεγάλα θεοσοφικὰ βιβλία καὶ γίνονται ἀνάρπαστα. Καὶ ἀπὸ ἀφτὶ σὲ ἀφτὶ οἱ μυστικὸπαθεσ μεταξοτυμμένες κυράδες μεταδίνουν ἀναμεταξύ τους τὴν πρηγορία, πὼς θὰ ζήσουν σὲ ἄλλα ἀστέρια με ὅλα τὰγαπημένα τους πρόσωπα τὸ ἴδιο καὶ καλύτερα λαμπροντυμένες καὶ ἀνάμεσα, σὲ ζεστὸ τσάι καὶ μυρωδάτα βουτήματα.

Στὴν ἴδια βάση σιτηρίζεται καὶ ὁ **πνευματισμὸς**, με κέντρο στὸν τόπο μας τὴν ἐταιρία τῶν ψυχικῶν ἐρεβνῶν. Ἐνας ἐρασιτέχνης γιατρός, κοσμικὸς λόγιος καὶ πνευματιστῆς διεφτύνει τὴν κίνηση. Ἀρκετὴ ἀγυρτεία καὶ πολλὴ φαντασία γύρω ἀπὸ μερικὰ ἀνεξακριβωτὰ «φαινόμενα» καὶ σακρώνονται ἀμέσως «ἐπιστημονικὲς ἀποδείξεις γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ θεοῦ».

Στὴν ἴδια ὅμως κατηγορία, ἂν καὶ χωρὶς τὴν τόση ἔντονη μυστικιστικὴ διάθεση καὶ ἀγυρτικὴ ἑξάρτηση πρέπει νὰ κατατάξουμε καὶ μερικὰ ἄλλα φανερώματα.

Ὁ **νεοχριστιανισμὸς**, ἡ προσπάθεια δηλαδὴ νὰ παρουσιαστῇ ἡ βασικὴ ἀρετὴ τοῦ χριστιανισμοῦ, ἡ ἀγάπη, σὰν τὸ μαγικὸ κλειδί, πὸν μπορεῖ νὰ φέρει τὸν κοινωνικὸν παράδεισο στὴ γῆ, ἀντίθετα μάλιστα με τὸ σοσιαλισμὸ, πὸν πηγάζοντας τάχα ἀπὸ ἐγωιστικὰ ἔνστιχτα δὲν ἀποτελεῖ λύση τοῦ κοινωνικοῦ προβλήματος, εἶχε καὶ στὸν τόπο μας κάποια ἀδύνατη καὶ περαστικὴ ἐκδήλωση στὸ περιοδικὸ «Ἑλ-

λήνικα Γράμματα». Συγγενικές με ἄφτον εἶναι καὶ κάποιες ἀπὸ θεολόγους γενόμενες ἀπόπειρες νὰ παρασταθεῖ ἡ θρησκεία γενικά καὶ ἀόριστα, τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα, ἡ θρησκευτικὴ διάθεση σὰν τὸ ἀποκορύφωμα τῆς ζωῆς, ἀνοίγοντας ἔτσι τὴν πόρτα στὴν ἁγιαστούρα τοῦ ρασοφόρου καὶ στὴν προστασία ὀλόκληρου τοῦ σημερινοῦ ἔκμεταλεφτικοῦ συστήματος ἀπὸ τὸ «Θεό». Ἡ «τριλογία τοῦ πνεύματος» τοῦ κ. Παπανούτσου καὶ κάποιες μελετοῦλες τοῦ κ. Λούβαρη ἀντιπροσωπεύουν ἄφτὴ τὴ ροπή.

Μέσα στὸ ἴδιο πλαίσιο τοῦ μυστικισμοῦ, περιβλημένου ἐντελῶς ἀκαθόριστα καὶ συγχυσμένα με ἀναμνήσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας, με ὀρφικοπυθαγόρειες ἄοριστολογίες, ἀνακατωμένου με παραστάσεις ἀρχαίων δραμάτων, με ἀμφικτιονικὲς ἰδέες, με ὑποστήριξη τῆς ντόπιας χειροτεχνίας, με ἀρχαῖο ἱμάτιο καὶ νιουλαμᾶ, με «ἱερὸν πῦρ» παρμένο ἀπὸ τὸν τάσο τοῦ Γάλου «Ἀγνώστου Στρατιώτου», μιὰ σαλάτα ρούσικη ἀπὸ λίγη πατρίδα, λίγη προγονοπληξία, λίγη ἑλληνοκεντρισμό, λίγη Τέχνη, λίγη θεαματικότητα, πολὺ θατρικισμὸ καὶ ἀρλουμπολογία γιὰ «Μητέρα;—Ἰδέες», γιὰ ὀμφαλοὺς τῆς Γῆς, γιὰ παγκόσμια πνευματικὴ ἔνωση, πελαγοδορεμεὶ καὶ ἡ μεγαλόστομη προσπάθεια τοῦ «Δελφικοῦ Λόγου» τοῦ ποιητῆ κ. Σικελιανοῦ. Τὸ μόνο, πού ξεκαθαρί-

ζει ἀπὸ ὅλα ἄφτὰ εἶναι μιὰ καλὴ προπαρασκευὴ καὶ σκηνοθεσία παραστάσεων ἀρχαίων δραμάτων σέναν τόπο, πού τὸνομα τοῦ ἀπηχεῖ σὲ κάθε βαθιὰ ἢ ρηχὰ ἑλληνομορφωμένο λόγιο. Ὅλα τᾶλλα εἶναι μιὰ σαπουνόφουσκα, πού θὰ σβῆσει μόλις ἐξαντληθοῦν τὰ ψιλὰ, πού ἀπάνω σᾶφτὰ στηρίχτηκε.

Ἐδῶ τέλος πρέπει νὰ κατατάξουμε καὶ τὸν «Μετακομμουνισμὸ» τοῦ κ. Καζαντάκη.

Ἐδῶ ἡ σαλάτα εἶναι φκιασμένη με λίγα στοιχεῖα γνωσιολογικοῦ ἐμπειριοκριτικισμοῦ, με ἄλλα τόσα στοιχεῖα μερξονικῆς μεταφυσικῆς, με ἄλλα τόσα στοιχεῖα νεοπλατωνισμοῦ καὶ πανθεισμοῦ, καὶ τὸ ὅλον πασπαλισμένο με ἀρκετὸ ἀλάτι «πραγματισμοῦ» καὶ «σορελισμοῦ», Ὅλα ἄφτὰ σεοβρίζονται σὰ μιὰ «ὑπερνίκηση» τοῦ στειοῦ καὶ ἀποπνιχτικοῦ κομμουνισμοῦ, ἐνὼ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ πολὺ προκομμουνιστικὲς, πολὺ μικροαστικὲς, πολὺ ἀρνητικὲς καὶ πισωδρομικὲς νοσταλγίες.

Καὶ ὅμως δὲν τελειώσαμε ἀκόμη τὰ πνευματικὰ κινήματα τῆς ἀστικῆς ἀντίδρασης. Ἐχομε νὰ ἐξτάσουμε ἀκόμη τὶς νεορωμαντικὲς ροπὲς, γιὰ νὰ περάσουμε ἔπειτα στὴν ἐπισκόπηση τῆς φιλελέφτερης ἀστικῆς ἰδεολογίας, καθὼς καὶ τοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ τοῦ κομμουνισμοῦ. Ἀφτὸ θὰ γίνεῖ στὸ ἐρχόμενο φύλο.

ΣΧΟΛΙΑ

ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΣΗΜΕΙΩΘΕΙ. Ἀποφασίστηκε νὰ ξαναβγεῖ ἡ «Ἀκρόπολη» τοῦ μακαρίτη Γαβριηλίδου γιὰ νὰ συνεχίσει τὴν παράδοση τοῦ ἰδρυτῆ της. Λοιπὸν ὁ κ. Βουτσινᾶς στέλνει γράμα στοὺς πολιτικοὺς ἀρχηγοὺς γιὰ νὰ τοῦ ποῦν τὴ γνώμη τους καὶ τὸ γράμα εἶναι γραμμένο σὲ μιὰ κολαριστὴ καθαρέβουσα. «Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσω ὑμῖν, κ. πρόεδρε κ. τ. λ.» Οἱ ἀρχηγοὶ ὅλοι, καὶ ἄφτος ὁ κ. Παπαναστασίου, ἀπαντᾶνε στὴν ἴδια κολαριστὴ καθαρέβουσα. Καὶ μόνος ὁ κ. Βενιζέλος θυμήθηκε, πὼς ὁ Γαβριηλίδης ἦταν ἀπὸ τοὺς πρωταγωνιστὲς γιὰ τὸ σπᾶσιμο τῆς ἀρχαῖστικῆς παράδοσης καὶ γιὰ τὴν καθιέρωση τῆς δημοτικῆς καὶ γράφει τὴν ἀπάντησή του σὲ γλώσσα δημοτικὴ. Νὰ τὸν νιωσαν ἄραγε τὸ μάθημα καὶ οἱ ἄλλοι καὶ πρὸ πάντων ὁ κ. Βουτσινᾶς;

* *

ΖΗΤΩ ! ΒΡΕ ΠΑΙΔΙΑ ! Σωστὸς καθρέφτης γιὰ τὴ μανταλιτὲ μητροπολιτᾶδων, πολιτικῶν ἀρχηγῶν καὶ «διανοουμένων» οἱ ἀπαντήσεις ποῦστεσαν στὸ «Μπουκέτο», τώρα πού συμπλήρωσε πέντε χρόνια ἀπὸ τὴν ἐκδοσή του. Ἀπὸ κει μαθαίνουμε τρισχαριτωμένα πράγματα. Ἐνας Μητροπολίτης διαβάζει ταχτικά τὸ Μπουκέτο ὀπὸ τὴν ἀρχὴ πού βγαίνει, καὶ τὸ θεωρεῖ ἀξιόλογο, ὁ κ. Μιχαλακόπουλος τὸ θεωρεῖ Λαμπρὸν περιοδικόν, «ἄξιον πάσης ὑποστηρίξεως» ὁ κ. Τι-

ριμῶκος, πρόεδρος τῆς Βουλῆς, τὸ παρακολουθεῖ, ὁ Λοι κητῆς τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς ἔχει «τὴν ἀπερίφραστον γνώμην, ὅτι εἶναι ἐν τῶν καλυτέρων περιοδικῶν μας, ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων κ. Πάσης «τὸ διαβάξει με εὐχαρίστησιν πάντοτε» ὁ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου τὸ βρίσκει ἔνα ἀπὸ τὰ καλὰ περιοδικά, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας τὸ βρίσκει ἐκλεχτό, ὁ κ. Νιρβάνας τὸ βρίσκει «ἄξιον ἑλληνικὸν περιοδικόν», ὁ κ. Πῶπ τὸ παρακολουθεῖ «πάντοτε μετ' ἐπιμελείας», ὁ κ. Βασιλείου, πρόεδρος Πρωτοδικῶν, τὸ «παρακολουθεῖ τακτικώτατα ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως του» καὶ ἕνας τέλος γενικὸς ἐπιθεωρητῆς τῆς Παιδείας κηρύχνει, πὼς «ὑποβοηθεῖ τὸ ψυχικὸν ἀνέβασμα τῶν νέων, τοὺς κάνει πιδ βαθυστόχαστους στὸ ἀντίκρισμα τῆς ζωῆς καὶ συντελεῖ στὴ δημιουργία μιᾶς ἀνώτερης ζωῆς στὸν τόπο μας».

Τὶ ἀποκάλυψη !! Νὰ λοιπὸν με τί μορφώνεται ἡ ἀνώτερη ἰντελιγκέντσα τοῦ τόπου μας. Καὶ ἔπειτα ἔχομε καὶ παράπονα. Μωρὲ ζήτω, ζήτω, τρεῖς φορές ζήτω !!

* *

ΛΑΪΚΗ ΔΙΑΠΛΙΔΑΓΩΓΗΣΗ. Στὴ Γιουγκοσλαβία ἕνας συνταγματικὸς βασιλιάς ἀπὸ τὴ μιὰ μέρα στὴν ἄλλη ἔγινε ἀπολυταρχικὸς τσάρος καὶ οἱ δημοκρατικὲς ἐφημερίδες τῆς Ἀθήνας παρυστήσανε τὸ πραξικόπημα στὸ λαὸ

σάν κάτι πολύ φυσικό και τὸ ἐπιδοκιμάσανε. Ἄφτὸ λέγεται στὴν ἑλληνικὴ μανταλιτὲ δημοκρατικὴ διαπαιδαγώγηση τοῦ λαοῦ. Μὰ τί νὰ παίζουμε μὲ τίς λέξεις. Ἡ δημοκρατία ἔγινε καὶ γίνεται κάθε μέρα περισσότερο ἐνοχλητικὸ ἔπιπλο γιὰ τοὺς ἀστούς. Δημοκρατία δὲν ὑπάρχει. Εἶναι ὁ φυσικός, ὁ μοιραῖος καὶ ἀναγκαστικός δρόμος. Ἡ ἀστική ἀπολυταρχία θὰ προετοιμάσει τὴ σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση.

* *

ΤΟ ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟ: Οἱ Ἐφημερίδες ἄρχισαν κιόλας νὰ κοροϊδέβουν μὲ τὰ πολὺ ἔξυπνα ἀστεία τους τὴν ιδέα τοῦ λατινικοῦ ἀλφάβητου, πού ἔριξε ὁ κ. Γληνὸς στὴ διάλεξη του γιὰ τὴν ἀγραμματοσύνη καὶ ὁ κ. Φιλήντας στὸ ἄρθρο του στὴν «Πρωτοπρόβα». Ὅπως γιὰ ὅλα ἔτσι καὶ γιὰ τὸ σπουδαιότατο πρόβλημα τῆς ἑλληνικῆς ὀρθογραφίας οἱ ἔλληνες δημοσιογράφοι ἔχουν ἓνα καλαμπούρι στὴν τσέπη τους γιὰ μόνον διανοητικὸ ἐφόδιο. Καὶ ὁμοίως ἡ ιδέα ἀφτὴ ἔχει μέσα της τόσα στοιχεῖα πρακτικῆς ἀλήθειας, πού γρήγορα θὰ πάψει νὰ εἶναι μιὰ ἀστειότητα καὶ γιὰ τοὺς ἀνιδεοὺς δημοσιογράφους μας.

* *

ΤΑ ΗΘΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΤΟΥΣ: Τὸν ἀγώνα τοῦ «Νέου Δρόμου» καὶ τοῦ «Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου» τὸν κρίνει ἡ τρισαραιτωμένη «Ἐστία» μὲ τὰ γνωστὰ στὴν ἀστικὴ νοοτροπία καὶ στὴν ἀστικὴ ἠθικὴ μέτρα. Μὰ οἱ ἄνθρωποι, πού θυσιάσαν τὰ πάντα γιὰ τίς ιδέες τους, ἔδωκαν τὴ μεγαλύτερη ἀπόδειξη, πὼς δὲν «ἔξεμεταλλεύοντο τὸ κόμμα τῶν

φιλελευθέρων διὰ θέσεις καὶ θεσοῦλας κτλ.» Ἀπεναντίας ἀποδείξαν μὲ ὅλη τὴ στάση τους καὶ ἀπὸ τὰ 1917 καὶ πρωτίτερα, πὼς οἱ θέσεις δὲν εἶχαν καμιά ἀξία γι' ἀφτοὺς παρὰ μόνον ὅσο χρησίμεβαν γιὰ νὰ προάγεται τὸ γενικὸ καλὸ. Ἀπὸ τὴ στιγμή, πού τὸ κόμμα τῶν φιλελεύθερων ἔγινε ἀντιλαϊκὸ καὶ ἀντιδραστικὸ, τοῦ πέταξαν στὸ πρόσωπο καὶ θέσεις καὶ θεσοῦλας. Μὰ ἡ «Ἐστία» κρίνει κατὰ τὸ μέτρο τῆς δικῆς της ἠθικῆς ὑπόστασης καὶ τῶν χαμόδουλων ἀνθρωπίσκων, πού ἔσπασαν τὴ σποντυλικὴ τους στήλη γιὰ νὰ εἶναι καθηγητὲς στὰ Πανεπιστήμια, διεφτυντὲς στὰ ὑπουργεῖα καὶ ἀβλοκόλακες τῆς «Ἐστίας».

* *

ΚΑΚΟΣΗΜΑΔΙΕΣ: Ἡ «Φοιτητικὴ Συντροφία» ἔγινε ἐνοχλητικὸ κουνούπι στὴν «Ἐστία» καὶ στὸ «Ἐλεύθερον (!) Βῆμα» Ἄν τὰ παιδιά, πού τὴν ἀποτελοῦν, ἦταν τρόφιμοι τῶν ντάνσιγκ, ἄν σκουπίζανε τὴ λάσπη ἀπὸ τὰ παπούτσια τῶν Κύρων καὶ τῶν καθηγητῶν τους, ἄν ἔκαναν τὴν προπαίδεια τους γιὰ νὰ γίνουν πνευματικοὶ μπράβοι στὰ χρηματοκιβώτια τῶν «λοβιτουραίων», θὰ ἦταν λαμπροὶ νέοι. Τώρα, πού πονοῦν τὸ λαὸ τους καὶ ἡ ψυχὴ τους φλογίζεται ἀπὸ τὰ σύγχρονα κοινωνικὰ προβλήματα, εἶναι ἀναρχικὰ καὶ ἀταχτα παιδιά καὶ τοὺς τραβοῦν τάφτι. Μὰ μὲ ὅλα τὰ μέσα τῆς διαφθορᾶς, πού κατέχει ἡ ἀστικὴ τάξη δὲ θὰ μολύνει τὰ ἀγνὰ νιάτα. Ἡ ἀλήθεια φωτίζει τίς νέες ψυχὲς κα ἀπὸ κει θὰ βλαστήσει μιὰ μέρα τὸ ἄνθος τῆς λεφτεριάς καὶ τῆς δικαιοσύνης.

ΤΟ ΚΥΜΑ ΤΗΣ ΑΓΡΑΜΑΤΩΣΥΝΗΣ

Γ'.

Τὸ γεγονός, ὅτι οἱ τελειόφοιτοι ἀπὸ τὰ Γυμνάσια παρουσιάστηκαν τόσο ἀνορθόγραφοι, δὲ μπορεῖ νὰ ὀφείλεται μόνον σὲ προσωπικὴ ἀμέλεια τῶν παιδιῶν καὶ τῶν δασκάλων τους. Γιατὶ καὶ ἡ ἀμέλεια ἀκόμη, ἡ καταφρόνηση δηλαδὴ τῆς ὀρθογραφίας, σὰ στοιχείου μόρφωσης, πρέπει νὰ ἐξηγηθεῖ. Γιὰ νὰ περάσει ἓνα παιδί ἀπὸ δημοτικὸν σχολεῖο, ἀπὸ ἑλληνικὸν σχολεῖο, ἀπὸ γυμνάσιο καὶ νὰ πάρει ἀπολυτήριον ἀνορθογραφώνας τίς περισσότερες λέξεις σημαίνει, πὼς δασκάλοι καὶ καθηγητὲς καὶ μαθητὲς δὲ δίνουν σημασίαν στὴν ὀρθογραφία. Δὲν τὴν θεωροῦν γιὰ ἀπαραίτητη, δὲν τὴν προσέχουν.

Γιατὶ ἀφτό; Εἶναι ἡ ὀρθογραφία πραγματικὰ ἀξιοκαταφρόνητο στοιχεῖο τῆς γλωσσικῆς μόρφωσης; Ὅχι βέβαια. Ἐμεῖς οἱ δημοτικιστὲς κάθε ἄλλο εἴμαστε παρὰ ἀναρχικοὶ στὸ ζήτημα τῆς ὀρθογραφίας. Ἰσα ἴσα ἐπειδὴ δίνουμε τόση σημασίαν στὴ μορφὴ τῆς γλώσσας, ἄλλο τόσο θεωροῦμε σημαντικὸν στοιχεῖο καὶ τὴν ὀρθογραφία. Καὶ ἀπὸ σοσιαλιστικὴν ἀκόμα ἄποψη ἡ ὀρθογραφία εἶναι στοιχεῖο κοινωνικῆς προσαρμογῆς καὶ σάν τέτιο ἔχει ἀξία μεγάλη. Ἄλλο

ὁμως εἶναι τὸ ζήτημα τῆς ὀρθογραφίας γενικὰ καὶ ἄλλο τὸ ζήτημα τῆς ἑλληνικῆς ὀρθογραφίας.

Ἡ ἑλληνικὴ ὀρθογραφία ἔχει χρεωκοπήσει. Πρῶτα πρῶτα ἔχει χρεωκοπήσει ἀντικειμενικὰ. Ἐνῶ ἡ προφορὰ τῆς γλώσσας ἄλλαξε μὲ τὸν καιρὸ στὸ στόμα τοῦ λαοῦ, ἡ γραφὴ ἔμεινε προσκολλημένη στὴν ἱστορικὴ μορφὴ τῶν λέξεων.

Ἔτσι δημιουργήθηκε ἓνας τεράστιος ὀρθογραφικὸς παραλογισμός. Ἐνας καὶ μόνον φτόγγος, τὸ ἔχει ἑβδομήντα τόσες μορφές. Τὰ διπλὰ σύμφωνα δὲν προφέρονται καὶ ὁμως γράφονται. Τὰ πνέβματα δὲν προφέρονται καὶ ὁμως γράφονται.

Ἐνας τόνος δυναμικὸς προφέρεται, τρεῖς τόνοι γράφονται μὲ πολυποίκιλους κανόνες. Τὰ μακρὰ καὶ τὰ βραχέα φωνήεντα ἔπαψαν νὰ ὑπάρχουν, τὰ διχρονα τὸ ἴδιο καὶ ὁμως διατηρεῖται ὁ διαφορευτικὸς τονισμός τους καὶ δημιουργεῖται ἀπειρία ἀπὸ κανόνες γιὰ κάτι ἀνύπαρχτο. Τὸ ἓνα τρίτο ἢ καὶ οἱ μισοὶ κανόνες τῆς γραμματικῆς εἶναι κανόνες ὀρθογραφικοὶ.

Καὶ δὲ φτάνει μόνον ἀφτό. Οἱ διάφορες θεωρίες σχετικὰ μὲ τὴν ἱστορικὴ καταγωγὴ διαφόρων λέξεων καὶ καταλήξεων, σχετικὰ μὲ τὸ χρόνον, πού ἔχουν

Ο ΝΕΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

ΔΕΛΤΙΟ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ

Βγαίνει κάθε 15 ημέρες

Διευθύνεται από Συντακτική Επιτροπή

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Χρονιατική . . . . . Δρχ. 50
Έξαμηνη . . . . . » 25

Τιμή κάθε φύλου δρχ. 2.50

Τα μέλη του Ε. Ο. παίρνουν το φύλο δωρεάν

ΓΡΑΦΕΙΑ : Αθήνα, δόδος Σταδίου 28 (Μέγ. Έφεσιού)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ Π. Ε.

"ΝΕΑ ΖΩΗ."

διάφορα φωνήεντα σὲ ἑλληνικὲς καὶ ξένες λέξεις καὶ καταλήξεις, σχετικὰ μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου τῆς ἀναλογίας καὶ στὴ γραφῆ, δημιούργησαν πολυτυπία ὀρθογραφικῆ, διαφοροῦμενα, ἀβέβαια καὶ ἀφταίρετα, ἔτσι, πὺν ἡ σωστὴ ἱστορικὴ γραφῆ ἔγινε προβληματικὴ γιὰ ἀμύπολλες λέξεις, ἢ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἱστορικῆς ὀρθογραφίας φέρνει σὲ ἄτοπα, σὲ ἀνυπερβλητὲς διδασχτικὲς δυσκολίες.

Ἄς πάρουμε ἕνα δυὸ πρόχειρα παραδείγματα. Τὸ «νὰ δώσει» γράφεται μὲ ἔξη τρόπους. «Νὰ δόση», νὰ «δόση», νὰ «δόσει», νὰ «δώση», νὰ «δώση», νὰ «δώσει», ἀνάλογα μὲ τὴ θεωρία τοῦ καθενὸς καὶ τὸ ὀρθογραφικὸ του σύστημα ἂν προστέσουμε καὶ τὴ φωνητικὴ ὀρθογραφία «νὰ δόσι» γίνονται ἑφτά. Ὅλοι ἀφτοὶ οἱ τρόποι βροῖσκονται τυπωμένοι σὲ ἑλληνικὰ βιβλία. Ὁ καθένας ἔχει τὴ δικαιολογία του. Ποιὸ εἶναι τὸ κανονικὸ; Τὶ θὰ δώσει ὁ δάσκαλος στὸ παιδὶ γιὰ κανόνα;

Τὸ «νὰ δοθεῖ» γράφεται σήμερα κα ονικά κατὰ τρεῖς τρόπους «νὰ δοθῆ», «νὰ δοθῆ», «νὰ δοθεῖ». Ποιδς εἶναι ὁ κανόνας;

Σύμφωνα μὲ τὴ διδασκαλία τοῦ κ. Χαϊζιδάκη γιὰ τὴν ἱστορικὴ ὀρθογραφία πρέπει νὰ γράφουμε ὁ Βασίλεις, ὁ Δημήτρις, ὁ Γιάννης. Πῶς θὰ δώσει ὁ δάσκαλος κανόνα στὰ παιδιὰ; Τὶ εἶδους ὀρθογραφία εἶναι ἀφτὴ πὺν πρέπει νὰ ἀνάγεται τὸ παιδὶ στὸ ἄγνωστο γιὰ νὰ γράψει τὸ γνωστὸ καὶ ὁμοιοπρόφερο. Καὶ ὁ Μιχάλης πῶς θὰ γράφτεῖ σωστὰ;

Στὴ συνίζηση ἔχουμε ἄλλες θεωρίες καὶ πολυτυπίες. Σύμφωνα μὲ τὴν ἱστορικὴ ὀρθογραφία ἢ «ἐλιά» θὰ γράφτεῖ «ἐλαιὰ», ἢ «μηλιά» ὁμως «μηλεὰ» ἢ «δουλιὰ» πρέπει νὰ γράφτεῖ «δουλειὰ» καὶ τὰ

«παλιά, βαθιὰ πηγάδια» θὰ γράφτοῦν «παλαιὰ βαθεὰ πηγάδια». Τρεῖς διαφορετικὲς ὀρθογραφίες γιὰ τὸν ἴδιο φτόγγο τῆς συνίζησης. Πῶς θὰ βγεῖ κανόνας γιὰ τὰ παιδιὰ; Ἄς ἀφήσουμε, πὺν τὸ «ἐλιά» πολλοὶ τὸ γράφουν ἀκόμη ἀπὸ μιὰ ἀνόητη θεωρία μετατροπῆς τοῦ αι σὲ η=ἐληγά, ἢ «ἐληνὰ».

Ἄρθογραφία δὲ μπορεῖ νὰ ὑπάρχει χωρὶς βέβιο, σταθερὸ, ὁμοιόμορφο κανόνα. Ὅποιος ἔερει λίγη ψυχολογία, καταλαβαίνει, πῶς ὅταν μιὰ ὀρθογραφία σέρνει τόσα νεκρὰ στοιχεῖα, ὅπως ὁ γιωτακισμὸς, ὁ πνευματισμὸς, ὁ τονισμὸς, τὰ μακρὰ καὶ τὰ βραχέα, τὰ δίχρονα, τὰ διπλά, τὰ αυ, ευ, ηυ, διπλοπρόφερα καὶ συνάμα τόσες πολυτυπίες, τόσες ἀμφιβολίες, τόσα ἀκαθόριστα στοιχεῖα, εἶναι ὀρθογραφία ἀντικειμενικὰ χρεωκοπημένη, δὲν εἶναι ὀρθογραφία, εἶναι ἀνορθογραφία καὶ ἢ δὲ μπορεῖ νὰ διδασχτὲ ὀλότελα ἢ πρέπει νὰ παραμεριστοῦν πάρα πολλὰ ἄλλα χρήσιμα στοιχεῖα τῆς μόρφωσης γιὰ χάρη της.

Ἡ ἀντικειμενικὴ χρεωκοπία τῆς ἑλληνικῆς ὀρθογραφίας εἶχε γιὰ ἀποτέλεσμα ἀναμφισβήτητο τὴν ὑποκειμενικὴ της χρεωκοπία στὴ συνείδηση δασκάλων, παιδιῶν, γονιῶν. Πρέπει μάλιστα νὰ προσέσουμε, πῶς στὴν ὑποκειμενικὴ χρεωκοπία συνοργήσανε καὶ ἄλλοι συντελεστὲς.

Ἡ διατήρηση τῆς ἱστορικῆς ὀρθογραφίας μὲ ὅλες τὶς φοβερὲς της δυσκολίες καὶ τὰ ἐλατώματα εἶχε γιὰ στήριγμα ἰδεολογικὸ τὸν ἀρχαϊσμὸ καὶ τὸν καθαρευουσιανισμὸ. Ἄπὸ τὴ στιγμὴ ὁμως, πὺν τὸ ἀρχαϊστικὸ ἰδανικὸ γκρεμίστηκε στὴ συνείδηση τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, ἔπεσε καὶ τὸ σπουδαιότερο ἀπακούμπι τῆς ἱστορικῆς ὀρθογραφίας καὶ ἔτσι κανεὶς πιά δὲν πιστέβει στὴν ἀξία τῆς ὀρθογραφίας ἀφτῆς, πὺν εἶναι τόσο ἀντιπραχτικὴ. Ἰσα ἴσα μάλιστα στὴν ἐποχὴ μας μὲ τὸ κυρίαρχο πραχτικὸ πνέβμα της ἀρχίζει νὰ γίνεται ὀλοφάνερο πόσος καιρὸς καὶ κόπος καὶ χροῖμα ξοδέβεται ἄσκοπα γιὰ τὴν ὀρθογραφία.

Ἐνας ἔμπορος ἔκαμε τὴν παρατήρηση, πῶς γιὰ νὰ δαχτυλογραφηθεῖ ἕνα ἑλληνικὸ κείμενο μὲ τόνους, πνέβματα καὶ ὑπογεγραμμένες χροιάζεται κατὰ τὸ 1)3 περισσότερος καιρὸς παρὰ νὰ δαχτυλογραφηθεῖ τὸ ἴδιο κείμενο χωρὶς τόνους πνέβματα καὶ ὑπογεγραμμένες, ἢ ἰσόποσο κείμενο ἀγγλικὸ. Ὅπου σημαίνει, πῶς ἂν ἕνας ἑλληνας ἔμπορος χροιάζεται τρεῖς δαχτυλογράφους γιὰ τὴ δουλειὰ του, ἕνας ἑγγλέζος γιὰ τὴν ἴδια δουλειὰ χροιάζεται δυὸ.

Ἄς ἀφήσουμε τὸ ζήτημα τῆς καταπληχτικῆς ἀπλοποίησης τῆς τυπογραφικῆς ἐργασίας, ὅταν ἀπλοποιηθεῖ ἢ ἑλληνικὴ ὀρθογραφία.

Ἡ ἀντικειμενικὴ καὶ ὑποκειμενικὴ χροεωκοπία τῆς ἑλληνικῆς ὀρθογραφίας μᾶς δίνει τὴν ἐξήγησιν γιὰ τὸ φαινόμενο τῆς συστηματικῆς καὶ ἐντονης ἀνορθογραφίας, πὺν παρουσιάστηκε στοὺς τελειόφοιτους τοῦ Γυμνασίου. Οὔτε θεωρητικὴ ἰδεολογικὴ, οὔτε πρακτικὴ ἀξία ἔχει ἡ ὀρθογραφία ἀφτῆ γιὰ τὰ παιδιά τοῦ σκολειοῦ. Εἶναι ἓνας ἐφιάλτης. Ἐνας ἀντιπρακτικὸς

παραλογισμὸς. Καὶ ὅσο κι ἂν εἶναι βαθιὰ ριζωμένοι στὴν ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων μερικοὶ παραλογισμοί, ἔρχεται ἡ στιγμή, πὺν γκρεμίζονται. Ἴσως ἡ στιγμή τῆς ἑλληνικῆς ὀρθογραφίας νὰ μὴν εἶναι πολὺ μακριά.

Γιὰ τὰ ἄλλα αἷτια τῆς ἀγραματοσύνης θὰ μιλήσουμε στὸ ἐρχόμενο σημεῖωμα. Δ. Γ.

ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ 1928—1929

Παλιὸς χρόνος. Καινούργιος χρόνος. Τὶ μᾶς ἔδωσε ὁ παλιὸς; τί ὑπόσχεται νὰ μᾶς δώσει ὁ καινούργιος;

Ἄς πάρουμε τὸ πρῶτο. Ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ Βενιζέλου στὴν πολιτικὴ σήμανε πραγματικὰ τὸ ξημέρωμα μιᾶς καινούργιας μέρας γιὰ τὴ ζωὴ μας; Γράφοντας λίγες μέρες πρὶν ἀπὸ τὶς 19 Ἀβγούστου 1928 γιὰ τὸ πολιτικὸ μᾶς πρόβλημα, τελειώναμε μ' ἀφτὰ τὰ λόγια: «Ἐτσι τὸ πολιτικὸ πρόβλημα τοῦ τόπου μᾶς μένει πάντα ἀκέραιο καὶ σ' ὅλη του τὴν ὀξύτητα. Τὸ πρόβλημα ἀφτὸ δὲν εἶναι ζήτημα πολιτέβματος, οὔτε ζήτημα προσώπων, ὅπως ἄτοπα τὸ παρουσιάζουν τὰ πολιτικὰ κόματα, στὸ Λαὸ, πὺν ἐργάζεται. Ἡ Δημοκρατία εἶναι σήμερα μιὰ ἀξία, πὺν δύσκολα θὰ ἀναλάβει ἓνα ὀποιοδῆποτε κόμμα, ὄση δύναμη κι ἂν συγκεντρώσει, νὰ καταλύσει κι ἀντικαταστήσει. Τὸ πρόβλημα βρίσκεται σ' ἀφτὴ τὴν οικονομικὴ μᾶς ἀνάπτυξη. Ἡ ἐπέχταση τῆς ἐκμετάλλεψης μᾶς ἀπὸ τὶς κεφαλαιοκρατικὲς δυνάμεις τῆς παγκόσμιας οἰκονομίας, τὸ δυνάμωμα τῆς τοπικῆς μᾶς κεφαλαιοκρατίας, ἡ ἀντίθεση, πὺν προκαλεῖ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά μὲ τὴν ἀγροτικὴ καὶ μικροαστικὴ τάξη, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά μὲ τὴν καθαρὰ προλεταριακὴ τάξη, εἶναι ἡ βάση τοῦ προβλήματος, ἀπὸ τὰ σημαντικότερα πὺν ἀντιμετώπισε ἡ νεοελληνικὴ κοινωνία στὴν ἱστορικὴ τῆς ἐξέλιξη. Κι ὑπάρχει στὸ σημεῖο ἀφτὸ κάτι πὺν τοῦ δίνει μιὰ τέλεια ἰδιότυπη μορφὴ. Ἡ υονοπώληση δηλ. τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ τῆς δημόσιας γενικὰ δράσης ἀπὸ τὴν ἀστικὴ τάξη. Εἶναι θλιβερὸ τὸ θέαμα κι ὄμως ἀναμφισβήτητο. Ἄφτὰ τὰ κόματα, πὺν λένε ὅτι σκοπέβουν νὰ ἐξυπηρετήσουν τὰ συμφέροντα τῶν ἐκμεταλεβομένων, ἔχουν ἀτελέχη μεγαλοαστικά, ὅπως γιὰ παράδειγμα συμβαίνει μὲ τὴ Δημοκρατικὴ Ἐνωσι. Ἐτσι ὁ ἀγῶνας παρουσιάζεται ἄνισος καὶ χωρὶς τὶς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις του. Βλέπει κανεὶς τοὺς ἐργάτες μᾶς, τοὺς χωρικοὺς καὶ τοὺς μικροαστοὺς, πὺν θὰ

ἔπρεπε σήμερα νὰ ἀντιπροσωπέβουν στὸ τόπο μᾶς τὶς μεγάλες κινητήριες δυνάμεις τῆς προοδευτικῆς ἐπανάστασης, νὰ ἀδρανοῦν, νὰ σβύνουν, νὰ τροφοδοτοῦν τὰ πολιτικὰ συγκροτήματα τῶν ἐκμεταλεψτῶν τους. Κι ὄταν φανερότατα τοὺς σφουροκοπιούνται σκληρότατα δεσμὰ, πότε μὲ τὴ μορφὴ Κυβερνήσεων Συνασπισμοῦ, καὶ πότε μὲ τὴν ἀπροκάλυπτη διακήρυξη, πὺν ἡ Κεφαλαιοκρατικὴ Διχτατορία εἶναι ἀνάγκη, ὅπως ἀφτὴ τὴ στιγμή γίνεται ἀπὸ τὸ Φιλελέφτερο Κόμμα βλέπομε νὰ μένουν θεατὲς ἀνήμποροι καὶ ἀδύναμοι πρὸς τὴν ἠθικὴ, οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ ὑποδούλωση, πὺν τοὺς προετοιμάζεται».

Ἐτσι γράφαμε τότε. Ἡ 19 Ἀβγούστου 1928 ἐπιβεβαίωσε ὀλοκληρωτικὰ τοὺς φόβους μᾶς. Ὀλόκληρος ὁ ἐργατικὸς, ὁ ἀγροτικὸς κι ὁ μικροαστικὸς πληθυσμὸς μᾶς, ἡ τεράστια λαϊκὴ πλειοψηφία, ἀποροφήθηκε ἀπὸ τὰ δυὸ ἀντιμαχόμενα ἀστικά στρατόπεδα, ἔξω ἀπὸ τὸ ἀσήμαντο ποσοστὸ, πὺν συγκράτησε τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα. Ἡ πλειοψηφικὴ μηχανὴ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά καθιέρωσε τὴ φιλελέφτερη μονοκρατορία, τὴν ἀπεριόριστη ἐξουσία, πὺν ζητοῦσε ὁ Ἐλ. Βενιζέλος.

Καὶ τί ἔγινε; Μιὰ παροιμία λέει: ἡ καλὴ μέρα ἀπὸ τὸ πρῶτὸ φαίνεται.—Καὶ μιὰ Κυβέρνησι πραγματικὰ λαϊκὴ εἶναι τέτια ἀπὸ τὶς πρῶτες τῆς στιγμῆς. Ἡ Φιλελέφτερη Κυβέρνησι πὺν θὰ μπορούσε νὰ τὸ ἀποδείξει; Ἀφξαίνοντας τοὺς εἰσαγωγικοὺς δασμοὺς γιὰ νὰ φτηνίσει τὸ ψωμὶ, θὰ ἀκριβαίνει τὴ ζωὴ τουλάχιστο γιὰ τὴν ἀγροτικὴ τάξη. Πανηγύρισε πὺν ἔξασφάλισε τὴ Βαλκανικὴ Εἰρήγη. Μολαταῦτα ὁ σὺνδεσμος μὲ τὸν Ἴταλικὸ Ἴμπεριαλισμὸ γίνεται ὄσο πάει πὺν φανερός καὶ ἡ συμφωνία μὲ τὴ Σερβία μένει ἀκόμα ὑπόσχεσι μὲ ἀμφίβολο περιεχόμενο. Ὑποσχέθηκε νὰ λεφτερώσει τὴν οἰκονομικὴ μᾶς ζωὴ ἀπὸ τὸ ἀποπνιχτικὸ ἀγκάλισμα τοῦ ξένου κεφαλαίου. Δὲν κατόρθωσε νὰ ἐλατώσει οὔτε τὸν τόκο ἑνὸς ἐσωτερικοῦ δανείου. Διατάλησε πὺν θὰ ἀναμορφώσει τὴν Παι-

δεία πάνω σε λαϊκές Δημοκρατικές βάσεις. Κι έχει εξακόσια δημοτικά σχολεία κλειστά. Κι έκαμε τὸν πλαστὸ θόρουβο γιὰ τὸ περίφημο κύμα τῆς ἀγραματοσύνης, γιὰ νὰ καταλήξει στὸ συμπέρασμα πὸς φταῖνε.... τὰ Λατινικὰ καὶ οἱ φοιτητές, πὸν ἐργάζονται σὲ δημόσιες θέσεις. Ὑποσχέθηκε προστασία στὴν ἐργατικὴ τάξη. Γι' ἀντίκρισμα, σὲ δυὸ ἀπεργίες συμάχησε μὲ τὸ κεφάλαιο καὶ φίμωσε τὴν ἐργατικὴ φωνή. Καὶ ἡ προστασία κορυφώνεται στὸ περίφημο νομοσχέδιο «περὶ ἀσφαλείας τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος» πὸν ἀνατρέπει τὸ δημοκρατικὸ μας Πολίτευμα σὰφτὲς τὲς κύριες βάσεις του, καὶ πὸν ἐξασφαλίζει «τὴν ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν», παραβιάζοντας τὴ συνείδηση τους. Τὶ ἄλλο θὰ ἤθελε κανεὶς γιὰ νὰ πειστεῖ γιὰ τὴν κωμωδία πὸν παίζεται, γιὰ νὰ βεβαιωθεί πὸς τὸ Φιλελεύθερο Κόμμα λαϊκὴ πολιτικὴ οὔτε θέλει οὔτε μπορεῖ νὰ κάμει;

Καὶ δὲν ἀρκεῖ τάχα γιὰ νὰ τὸ ἀποδείξει τὸ γεγονός ἀφτό, ὅλη ἡ θετικὴ Κυβερνητικὴ πολιτικὴ, πὸν ἐξοδέβεται, κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση πὸν τῆς ἀσχοῦν γνωστοὶ οἰκονομικοὶ καὶ τεχνικοὶ κύκλοι, σὲ μιὰ ἀσυλόγιστη δημιουργία ἀπὸ τρομαχτικὲς δειπᾶνες, γιὰ δημόσια ἔργα, πὸν ἡ ἐχτέλεση τους θὰ γίνει χωρὶς οὐσιαστικὸ λαϊκὸ ἔλεγχο, μὲ ἀναμφισβήτητο ἀποτέλεσμα τὴν οὐσιαστικὴ ὑποδούλωση τοῦ λαοῦ κάτω ἀπὸ τὴ δυσανάλογα οἰκονομικὰ βάρη;

Νὰ λοιπὸν τὶ μᾶς ἔδωσε ὁ παλιὸς χρόνος. Καὶ ὁ καινούργιος; Τάχα δὲ θὰ μποροῦσε νὰ φέρει τὴν ἀπολύτρωση τῶν τάξεων τῆς δουλειᾶς; Ἄς μὴ παραξηγήσουν μερικοὶ τὸ νόημα. Ὁ Σοσιαλισμὸς δὲ μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ μόνο σὲ μᾶς. Καὶ τίποτα δὲν κάνει νὰ προβλέπουμε μιὰ πλατύτερη μεταβολή. Ἄκόμα προϋποθέτει κοινωνικὲς καταστάσεις πὸν δὲν ἔχουμε ἀποχτήσει ὡς τὴν ὥρα. Ἡ ζύμωση λοιπὸν μοιραία θὰ γίνει μέσα στὴ σημερινὴ μας ζωὴ γιὰ νὰ δημιουργήσει τὲς συνθηκὲς πὸν θὰ τὴ μεταβάλλουν. Οἱ δύσπιστοι θὰ σκεφτοῦν: Μὰ μπορεῖ σ' ἓνα χρόνο μέσα νὰ ἀποχτήσουν καινούργια συνείδηση τὰ ἑκατομύρια οἱ δουλεφτάδες μας, πὸν εἶναι βουτη-

γμένοι στὸ σκοτάδι; Βέβαια ὄχι. Μὰ ποὶς θὰ μποροῦσε νὰ ἀρνηθεῖ τὸν πόθο τους γιὰ τὴ λύτρωση, πὸν τοὺς ἔριξε στραβὰ στὸ Φιλελεύθερο Κόμμα; ποὶς θὰ μποροῦσε νὰ ἀρνηθεῖ πὸς ὑπάρχουν, σκόρπιες κι ἀσύνταχτες, μὲ τὸ σαράκι τῆς ἀμφιβολίας, πὸν τὲς κρυφοτρῶει, πολῦτιμες δυνάμεις;

Ἡ ἀδυναμία τοῦ κομμουνιστικοῦ κόματος δὲ σημαίνει τίποτε γι' ἀφτό. Γιατὶ μέσα σὲ ἀνθρώπους φυσικὰ δύσπιστους, ἀφοῦ στὰ 55)00 εἶναι ἀναλφάβητοι, συνδεμένους μὲ τὴν πρόληψη καὶ τὲς κακιὲς συνήθειες ἑκατὸ χρόνων ἀνοργάνωτης πολιτικῆς ζωῆς, ὁ κομμουνισμὸς μένει ἀνεδαφικός, ὅταν μάλιστα ἡ ἐπαναστατικὴ ταχικὴ του ἐξαντλιέται σὲ μιὰ στεῖρα ἀρνηση καὶ σ' ἓνα ἀδίκιο σκόρπισμα πολῦτιμων δυνάμεων. Γιατὶ ἀκόμα σ' ἓναν τόπο ὅπου ἡ καθολικὴ ψήφο σὰ μέσο ταξικοῦ ἀνταγωνισμοῦ δὲν ἔδωσε ὅλο τὸ δυναμικὸ τῆς περιεχόμενου, καὶ οἱ λαϊκὲς μάζες μένουν ὀπισθοπορεία στὴ ζωὴ, ἡ ταχικὴ τοῦ κομμουνισμοῦ δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι μιὰ ἄσκοπη φρασεολογία, πὸν ἀπομακρᾶνει ἀπὸ τὸ διαφωτισμὸ κι ἐκείνους πὸν ἔπρεπε νὰ εἶναι οἱ κύριοι φορεῖς τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Μὲ μιὰ λέξη: Καθυστερεῖ τὸ Σοσιαλισμὸ.

Νὰ λοιπὸν τὶ θὰ μποροῦσε νὰ ἐλλείψει ἀπὸ τὸν καινούργιο χρόνο ἓνας σοσιαλιστής. Νὰ ἀντικατασταθεῖ ὁ πολιτικὸς οὐτοπισμὸς ἀπὸ τὸν πολιτικὸν ρεαλισμὸ, πὸν θὰ ἀντιμετωπίσει τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς μας μὲ τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς δημιουργικῆς ἐργασίας. Νὰ σχηματιστεῖ πυρῆνας πὸν θὰ φωτίζει τὲς συνειδήσεις, θὰ ξεριζώσσει τὲς ἀμφιβολίες, θὰ κάμει τοὺς ἀσυγκίνητους θεατὲς τῆς ὑποδούλωσης τους, ἀληθινὸς μαχητὲς γιὰ τὴν ἀπολύτρωση τους. Νὰ σχηματιστεῖ ὁ πυρῆνας, πὸν θὰ ὀργανώσει τὴν ἐργασία, γιὰ νὰ τὴν προετοιμάσει γιὰ τὲς στιγμὲς πὸν θὰ τὴν βαρύνει ὁ κλῆρος νὰ θεμελιώσει τὴ κοινούργια Δημοκρατία τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Παραγωγικῆς Ἐργασίας ἀπὸ ὅλους γιὰ ὅλους.

Στράτης Σαμαρίνης

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

ΓΙΑΝΗ ΚΟΡΔΑΤΟΥ. Ἡ Κομουνία τῆς Θεσσαλονίκης Ἀθήνα, 1928. Ἐκδ. Κοραῆ. Σελ. 88

Στὸ καινούργιο βιβλιαράκι του ὁ κ. Καρδάτος πραγματεύεται ἓνα πολὺ λίγο γνωστὸ ἐπεισόδιο τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας. Πρόκειται γιὰ τὸ κίνημα τῶν Ζηλωτῶν, πὸν ἐξέσπασε στὴ Θεσσαλονικὴ τὸ 1342 ἐνάντια στὸ σφετεριστὴ τοῦ θρόνου Κατακουζηνὸ καὶ κράτησε ὡς τὰ 1349. Τὸ ἐπεισόδιο ἀφτό προσπαθεῖ ὁ κ. Κ. νὰ τὸ διαφωτίσει μὲ βάση τὴν

ὑλιστικὴ ἀντίληψη τῆς ἱστορίας καὶ χρησιμοποιώντας τὲς λιγοστὲς πληροφορίες πὸν ἔχουμε σχετικὰ, νὰ καθορίσει τὸ κοινωνικὸ του περιεχόμενον, νὰ τὸ τοποθετήσῃ κοινωνιολογικὰ.

Ὁ κ. Κ. μᾶς βεβαιώνει πὸς γιὰ τὴ σοσιαλιστικὴ φιλολογία ἡ μελέτη του «δὲν ἔχει μόνο τοπικὸ διαφέρον, μὰ καὶ γενικώτερα διεθνικὸ». Ἡ βεβαίωση ἀφτῆ πρέπει, θαρῶ νὰ γίνει δεχτὴ μὲ ἀρκετὴ ἐπιφύλαξη.

Πρώτα πρώτα, μού φαίνεται, πώς ονομάζοντας ο κ. Κ. τὸ κίνημα τῶν Ζηλωτῶν «Κομόνα» βεβαίως ἔναντι πετυχημένο τίτλο γιὰ τὸ βιβλίον του, ὄχι ὅμως καὶ γιὰ τὸν πραγματικὸ κοινωνικὸ χαρακτήρα τοῦ κινήματος. Μ' ὅλητους τὴν ἀριστερότητα, οἱ Ζηλωτές, σύμφωνα μὲ ὅσα λέει ὁ κ. Κ., ἦταν μιά ομάδα καθαρὰ ἀστική καὶ τὸ κίνημα τους δὲ βγαίνει ἔξω ἀπὸ τὸ πλαίσιο κάθε ἀστικῆς ἐπανάστασης. Κανένας λ. χ. δὲ σκέφτηκε νὰ ονομάσει «Κομόνα» τὴ Γαλικὴ Ἐπανάσταση τοῦ 1789, πού χτύπησε ὀλύπητα τὸν κληρὸ καὶ τὴν ἀριστοκρατία καὶ μοίρασε τὰ χτήματά τους.

Ἐπειτα, μ' ὅλο πού τὸ κίνημα τῶν Ζηλωτῶν εἶχε βεβαίως σημασία μεγαλύτερη «ἀπὸ ἑκατὸ νίκες τῶν Τιμισκιδῶν», ὁ συγγραφέας δὲν κατορθώνει νὰ πείσει τὸν ἀναγνώστη πὺς εἶναι κάτι παραπάνω ἀπὸ ἓνα ἀπλό τοπικὸ ἐπεισόδιο, πού ἡ ἐπίδρασί του ἔμεινε πολὺ περιορισμένη. Καὶ στὸ σημεῖο ἀφτὸ ἴσα ἴσα γενιέται μοιραία μιὰ σκέψη. Τί ὠφελοῦνε τὴν ἀληθινὴ κοινωνιολογικὴ ἐπιστήμη τέτιες λεπτομερειακὲς μελέτες, τὴ στιγμὴ πού, ὅπως τὸ λέει καὶ ὁ κ. Κ., κανένας ὡς τὰ τώρα δὲν καταπίστησε νὰ μελετήσει τὴν ἰδιότυπὴ ἐξέλιξι τῆς βυζαντινῆς κοινωνίας στὸ σὺ-

νολο τῆς ἢ τουλάχιστο τοὺς πῶ χαρακτηριστικὸς σταθμοὺς τῆς! Γιατί—ἢ μὴν πειραχτεῖ ὁ κ. Κ.—τὰ λίγα πού λέει στίς 12 σελιδοῦλες τῆς εἰσαγωγῆς του οὔτε ἐξαντλοῦνε τὸ θέμα οὔτε τοὺς λείπει ἡ σχηματικὴ καὶ ἡ προχειρότητα. Ἐνα χτυπητὸ παράδειγμα μᾶς δίνει ἡ ἀντίφραση πού παρατηρεῖ κανεὶς στὴ σελ. 12 σχετικὰ μὲ τὰ «Κεφαλοχώρια». Σ' ἀφτὰ, λέει ὁ κ. Κ., ζούσαν λέπτεροι ἀγρότες καὶ «ἡ κυριότητα τῶν χωραφιῶν, τῶν βοσκῶν καὶ τῶν δασῶν εἶτανε *κοινοτική*». Μὰ λίγο παρακάτω προσθέτει πὺς οἱ Ἰσαβροὶ «προστάτησαν τοὺς ἐλέφτερους, χωριάτες», στὸ τέλος ὅμως «ὁ φεουδαρχισμὸς νίκησε, γιατί οἱ ἀντικειμενικοὶ ὄροι ἦτανε τέτιοι, πού ἐβνοούσαν τὴν καταστροφὴ, τὸν ἐξαφανισμὸ τῆς *μικρῆς ἰδιοκτησίας τῆς γῆς*».

Ὡστόσο, μ' ὅλα του τὰ ἐλατώματα, τὸ βιβλίον τοῦ κ. Κ. εἶναι ἀξιωματικὸ, γιατί ταράζει—ἔστω καὶ τόσο ἀνάλαφρα—τὰ βαλτομέρια τῆς ἐλληνικῆς ἱστοριογραφίας. Ἄλλωστε ἡ γλώσσα του, δημοτικὴ ἀρκετὰ στρογγυλὴ—ἂν ἐξαιρέσει κανεὶς μερικὸς χυδαῖσμούς καὶ καθαρεβουσιανισμούς, προπάντων ἐκεῖνα τὰ ἀνυπόφορα «δέ»,—κάνει τὸ διάβασμά του ἐφκόλο καὶ ἐφχάριστο.

Γ. Νικολάου

Η ΖΩΗ ΚΑΙ Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ

Τὸ ἰδιώνυμο ἀδίκημα.

Τὸ Κυβερνητικὸ Νομοσχέδιο «περὶ ἀσφαλείας τοῦ κοινωνικοῦ καθεστώτος καὶ προστασίας τῆς ἐλευθερίας τῶν πολιτῶν» ἀπασχόλησε σοβαρότατα τῆς Δ. Ε. τοῦ Ε. Ο. στίς τελευταῖες δέκα πέντε ἡμέρες.

Ὁ Ε. Ο. σωματεῖο πνευματικῆς πρωτοπορείας, δὲ μπορούσε νὰ μείνει ἀδιάφορος μπρὸς σὲ μιὰ προσπάθεια, πού κάτω ἀπὸ τὸ πρόσχημα νὰ ἀσφαλίσει τὸ κοινωνικὸ καθεστῶς, ἔχει φανερὸ σκοπὸ τῆς νὰ χτυπήσει κάθε ἀντίδραση στὴν ἀστικὴ ὀλιγαρχία καὶ νὰ καταλύσει τὴ δημοκρατικὴ μορφὴ τοῦ πολιτεύματος μας. Θεώρησε ὅμως ἀκόμα ὅτι στὴ δράση του ἀφτὴ θὰ ἔπρεπε νὰ ζητήσει τὴ συνεργασία καὶ ὅλων τῶν ἄλλων Σωματείων καὶ Ὁργανώσεων, πού θὰ μπορούσαν νὰ ἔχουν μιὰ ταυτότητα συμφερόντων καὶ σκοπῶν μαζί του.—Στὴ πρόσκληση ἀφτῆ τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου ἀπάντησαν ἤδη πρόθυμα ἡ Γενικὴ Συννομοσπονδία τῶν Ἐργατῶν, ὁ Σύνδεσμος γιὰ τὰ δικαιώματα τῆς γυναίκας, ἡ Φοιτητικὴ Συντροφία, καὶ ἄλλοι πρόκειται νὰ ἀπαντήσουν ἀφτὲς τῆς ἡμέρας, ὅπως ἡ Γενικὴ ἢ Συννόμοσπονδία τῶν Δημοσίων ὑπολλήλων, οἱ Ὁμοσπονδίες Μέσης καὶ Δημοτικῆς, ὁ Δημοκρατικὸς Σύλλογος Ἀθηνῶν μὲ τὴ Δημοκρατικὴ Νεολαία. Τὸ ἀποτέλεσμα ἀπὸ τῆς ἐνέργειας ἀφτῆς τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου, ἀνεξάρτητες ἀπὸ τὴν κίνηση πού ἔκαμε γιὰ τὸ ἴδιο ζήτημα καὶ ἡ Ἐργατικὴ Βοήθεια, ἐλπίζομε νὰ ἐκδηλωθεῖ σὲ μιὰ δημόσια συγκέντρωση ἀπὸ ὅλα τὰ Σωματεῖα καὶ Ὁργανώσεις πού θὰ συμπράξουν μέσα στὸ ἐρχόμενο δεκαπενθήμερο.

Ἀνακοίνωση

Ἡ Δ. Ε. παρακαλεῖ ἄλλη μιὰ φορὰ τὰ Μέλη, πού δὲν ἔχουν ταχτοποιήσει τὴ συνδρομὴ τους τοῦ 1928 νὰ τὴν ἐμβάσουν τὸ γρηγορότερο στὸν ταμῖα τῆς. Ἄν δὲν πληρώ-

σουν, δὲ θὰ μπορέσουν νὰ λάβουν μέρος στίς Συνελεύσεις τῶν τμημάτων καὶ στὴ Γενικὴ Συνέλευση τοῦ Σωματείου, καὶ στὸ τέλος θὰ διαγραφοῦν ἀπὸ τὸν κατάλογο τῶν Μελῶν του.

Τμήμα Ἀθῆνας

Ἡ Ταχτικὴ Συνέλευση τῶν Μελῶν τοῦ Τμήματος ὀναβλήθη ἀπὸ ἔλειψη ἀπαρτίας καὶ θὰ γίνει ὀριστικὰ τὴ Δευτέρα 21 τοῦ Γενάρη 1929 ὄρα 6 1/2 τὸ βράδυ στὴν Ἀθήνα τὴν αἴθουσα τῆς Ἐταιρείας τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν μὲ ὅσα μέλη καὶ ἂν ἔλθουν.

Τμήμα Πειραιᾶ

Ἡ ταχτικὴ Συνέλευση τῶν Μελῶν τοῦ Τμήματος ὀναβλήθη ἀπὸ ἔλειψη ἀπαρτίας καὶ θὰ γίνει ὀριστικὰ τὸ Σάββατο 19 τοῦ Γενάρη 1929 ὄρα 6 1/2 τὸ βράδυ στὰ Γραφεῖα μας (ὀδὸς Σταδίου 28, Μέγαρο Ἐφρασεῖου) μ' ὅσα μέλη καὶ ἂν ἔλθουν

Δήλωση:

Παρακαλοῦμε ὄσους ἐπιθυμοῦν νὰ διαβάσουν τὸ «Νέο Δρόμο» νὰ γραφοῦν συνδρομητές. Ἀπὸ τὸ ἐρχόμενο φύλο δὲ θὰ πουλιέται μὲ τὸ Πραχτορεῖο παρὰ μόνον στὴν Ἀθήνα, στὸν Πειραιᾶ καὶ στὴ Θεσσαλονίκη.